

Žavinta Sidabraitė	https://orcid.org/0000-0002-6138-6176
Tilžė kaip Mažosios Lietuvos sostinė. Miesto reikšmė lituanistikai XVIII a. – XX a. pr.	Tilsit as the capital of Lithuania Minor. The significance of the city for Lithuanian studies in the 18th and early 20th centuries
<p>Tilžė (miesto teises gavo 1552 m.) kūrėsi kaip daugiakultūris, didžiaja dalimi dvikalbis miestas. Nuo XVIII a. Tilžėje veikė teatras, masonų ložės, muzikos ir giedotojų draugijos, bibliotekos, konservatorija ir t. t. Šio aktyvaus, daugiakalbio ir daugiabriaunio Tilžės kultūrinio gyvenimo terpėje, jo veikama ir jį veikdama, plėtojosi lietuvių kultūra. XVIII a. pr. Tilžė tapo suaktyvėjusio lituanistinio sąjūdžio vienu iš svarbiausių centrų. Tilžės Valstybinėje karališkoje gimnazijoje, be kitų dalykų, buvo dėstoma ir lietuvių kalba. Čia buvo leidžiami du daugiausia prenumeratorių turėję lietuviški laikraščiai, 1816–1919 m. išleista apie 2500 lietuviškų knygų, apie 60 lietuviškų periodinių leidinių, veikė įvairios lietuvių draugijos. 1902 m. įkurtas lietuviškas knygynas. 1918 m. Tilžėje įsteigta Prūsų lietuvių tautos taryba. Pristatomame tyrime Tilžės miestas suvokiamas kaip istorijos raidoje nuolat perrašomas palimpsestas, susidedantis iš heterogeniškų įrašų. Tyrimas numato analizuoti XIX a. – XX a. pr. Prūsijoje, vėliau Vokietijos imperijoje, ir Mažojoje Lietuvoje kaip jos dalyje, vykusius socialinius kultūrinius pokyčius; įvertinti čia kurtus tekstus tarpdiscipliniškumo požiūriu bei apibrėžti reiškinų savitumą, turint mintyje įvaizdžių, stereotipų ir nusistovėjusio požiūrio problemškumą; užčiuopti ir apibrėžti Tilžės kūrėjų darbuose, ypač XIX a., išryškėjusias pastangas konstruoti savitos Mažosios Lietuvos lietuvių kultūrinės autonomijos pagrindus, neišleidžiant iš akių ir paraleliai ėmusios stiprėti slinkties Didžiosios Lietuvos link.</p>	<p>Tilsit developed as a multicultural, largely bilingual city. Lithuanian culture developed in the midst of this active, multilingual, and multifaceted cultural life of Tilsit. In the 18th century, Tilsit became one of the most important centers of the active Lithuanian movement. The first fiction book in Lithuanian was published in Tilsit (1701). Various Lithuanian societies operated here. In the presented topic, the city of Tilsit is perceived as a palimpsest, constantly rewritten in the course of history, consisting of heterogeneous records. It is planned to analyze the socio-cultural changes that took place in Prussia, later in the German Empire, and in Lithuania Minor as a part of it, in the 19th and 20th centuries; to evaluate the texts created here from the perspective of interdisciplinarity and define the specificity of the phenomena, taking into account the problematic nature of images, stereotypes, and established attitudes; to capture and define the efforts that emerged in the works of Tilsit artists, especially in the 19th century, to construct the foundations of a distinctive Lithuanian cultural autonomy in Lithuania Minor, without losing sight of the parallel and growing movement towards Greater Lithuania.</p>